

4299.
5576

1706 49

4

ORDINIS JURIDICI
WITTENBERGENSIS

DECANUS

CASPAR HENR.
HORNIUS,

JC. & Antecessor, Elect. Curiaë, Consi-
storii Eccles. & Scab. nec non Judicii
Provinc. in Lusatia inferiori
Assessor,

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

10.
L. 16. ff. de
V. S. L. 15.
de SC.
Maced. L.
81. ff. de
Furtis.

Ocietates illas, quas Romana Jurisprudentia civitates, municipia, interdum etiam respublicas vocat, privatorum loco quidem habitas fuisse, varii loci veterum indicant. **S**ctorum: non desunt tamen etiam monumenta, ubi & publica eorum causa habetur, atque eximii plane, ac singularibus juribus et au-

L. 26. §. 9. pias istae exornantur. Ut alia nunc taceam, commemorare ff. ex quib. libet saltem famosam illam Justiniani constitutionem, ad *Justinianum P. P.* missam A. DXXIIX. qua juri Civitatum id datum L. 27. ff. est, ut ad exemplum sacrosanctarum Ecclesiarum aliorum de R. C. que venerabilium locorum nulla ipsis obsit praescriptionis L. 23. C. de ratio, nisi quae centum annorum curriculum sit emensa. **O**SS. Eccles. casionem hujus legislationis ex *Procopio*, & *Svida* discimus. **P**la- cet audire priorem, ex quo procul dubio sua excerptit *Al- Hist. Arc.* ter. Ita vero ille interprete *Nicolas Alemanno*: *Priscus qui- Svid. Lex.* dam apud *Emesenos* (in Phoenicia Libanusia) fuit, aliena ma- verb. *περί- nus* perquam ingeniose mentienda peritus, ejusque fraudis plane ido- nos *Ευσε- neus* artifex. Porro *Emesenorum* Ecclesiam annis ante non paucis heredem instituerat *Mammianus* vir clarissimus *Patricia* dignitate, genere & divitiarum copia illustris. *Justiniano* postea Principe, *Priscus* censum familiarum ejus urbis habet, quaecumque florerent opibus, ac divitissima praeda esse possent; harum diligenter observat majores, quorum tabulas sibi conquiserat; eorumque nomine complures conficit libellos, quibus grandem pecuniam a *Mammiano* apud se depositam accepisse, eidemque debere se illi faterentur. **C**redidi vero inanibus illis libellis auri summa decem millia pondo colligebat. Denique publici tabellionis viri fide & virtute conficui, qui superstiti *Mammiano* civibus tabulas consciebat, suaque manu consignabat, literas mirum in modum imitatus, sic eos libellos *Emesenorum* Ecclesiae procuratoribus tradit; qui partem acquirenda pecunia, quae illum maneret, pollicerentur. Verum obstanti lege, quae reliquas omnes actiones ad tricenariam praescriptionem prolatat, & quas hypothecarias dicunt, nonnullasque alias quadrageraria excludit exceptione, id ineunt consilii. Pergunt *Byzantium* ire, vim auri *Casari* deferunt, rogantque, ut sibi esse praesto velit ad tantam civium perniciem. Ille accepta pecunia mox legem scribit, ut actiones, quae Eccle-
fis

sis competere, non statim temporis, sed centum annorum prescriptione
 excluderentur; idque non Emeſe duntaxat, sed in universo Romano
 Imperio perinde valeret. Ac tum mittit Longinum virum industrium &
 corpore strenuum, (qui postmodum egit urbis praefectum) jus illud Eme-
 ſensis dicturum, firmaturumque. Principio quidem ex consiliis illis li-
 bellis Emeſenorum Ecclesia procuratores, cum in nonnullos cives cau-
 sam bis centum auri pondo tenuissent, eos illico condemnarunt; quibus
 ex tanta temporum distantia, atque nocte olim rerum gestarum, nulla
 defensione supererit. Quamobrem cum alii, tum Emeſenorum pri-
 mores in magno moreore jacebant, succensebantque calumniatoribus.
 Sed cum jam pars maxima civium in id exitum veniret, rem ita
 Deus est moderatus. Prisco hujusce fraudis auctori, ut ad se omnes
 libellos deferret, Longinus imperat, atque rem detrectanti magna
 impingit alapam vi; ille ictu forti dextera afflictus supinus concidit,
 tremensque ac pavidus, remque odoratum Longinum ratus fatetur
 fraudem; sic vero totius rei scena detecta, desitum calumniis est.
 Hactenus Procopii Avandora, quibus ita loquitur, ut haud
 obscure innuere videatur, ipsum Justinianum fraudis con-
 scium fuisse, atque data opera ad civium perniciem hanc
 condidisse legem. Quorsum etiam haec ejus verba ab illis,
 qui iniquiores sunt aevi Justiniani censores, trahi solent:
 quae mitigare quodammodo conatus est Suidas, prout col-
 latio utriusque Scriptoris quemlibet docebit. Sed quicquid
 sit de malo Justiniani consilio, quem tum ab aliis, tum ab hac
 obtrectatione vindicat Johannes Eichelius, vir celeberrimus: a
 nemine tamen id negari potest, fraude Prisci & illorum,
 quos in partes suas traxit, impetratam esse hanc nostram
 constitutionem, nec turpi carere nota, quod auro dato &
 accepto, si quidem verum hoc est, Justinianus ad conden-
 dam hanc legem se passus est induci. Quibus iisdem frau- *L. 7. C.*
 dibus etiam acceptum est ferendum, quod, licet alias leges *de LL.*
 negotiis saltem futuris normam praescribant, haec tamen eo
 modo lata, ut de praeteritis etiam, & jam in judicium dedu-
 ctis causis, Imperator secundum novam hanc nomothesiam,
 quod verba ultima ejus docent, jusserit sententias ferri. Haec
 enim si adjecta non fuisset clausula edicti, parum, vel nihil
 id profuturum fuisset, quod tamen quam maxime cupie-
 bant calumniatores adversus eos prodesse sibi, qui in judi-
 cium vocati falsis illis cautionibus triginta, vel quadraginta
 ):(2 anno-

annorum lapsum objiciebant. Namque, "ut cæca est interdum improbitas & immemor, Priscus & fallaxius ejus eos dies & annos expresserant, a quibus tantum jam effluerat tempus, post quod jure agere non amplius licebat. Illud vero mireris, qua occasione, quoque fato & civitatum quoque ratio fuerit habita in novella hac constitutione. Mihi, si sententiam dicere licet, haud absimile vero videtur, eundem *Priscum Emefenum*, atque Ecclesiæ suæ procuratores, & illos, qui in aula causam eorum egerunt, artibus suis id effecisse. Nam cum perspicerent facile, hancce rem multum odii, ac invidia, non tantum apud cives Emefenos, sed etiam in aliis municipiis conciliare posse Ecclesiis, ac illorum defensoribus; consilium inierunt, ut civitatibus eodem novo jure liceret uti, atque sic & Ecclesia & respublica pari passu ambularent. Quam male vero hæc res habuerit *Emefenos*, quanta damna ex ea ceperint, & quanto mœrore inde obruti, *Avéx-dora Procopii* satis indicant; qui & idem tradit, qua ratione, Deo ita moderante, fraus *Prisci* improbi hominis, opera *Longini* viri industrii detecta, ac calumniis obex positus fuit. Ipse etiam postea *Justinianus* censuit abrogandam esse hanc legem, vel temperandam saltem. Namque animadvertibat, per licentiam illius sanctionis negotia multa commota esse, & velut antiquorum vulnerum obduetas iterum patuisse cicatrices; sed & eorum sanitatem provenire non potuisse probationum scilicet difficultatibus impeditam: quoniam per tantum seculi magis, quam temporis spatium, nec documentis integritas, nec actis fides, nec etas valet testibus suffragari. Quamobrem antiquata sanctione constituit, ut venerabilibus Ecclesiis, Monasteriis, Xenodochiis &c. quadraginta annorum protelatio conferatur. Quæ præscriptio alia jam lege erat recepta. Ast cum in utraque de civitatibus ne verbum quidem habeatur, inter interpretes notros diu multumque disceptatum est: Utrum beneficium centenariae præscriptionis societatibus illis salvum supersit, vel extinctum? Illud ex antiquioribus Glossatoribus plerique affirmant, quorum sententiæ ex *Cujacii* autoritate, si cui hic locus est, magnum robur creditur accessisse. Namque hi, quod jam monui, urgent, nihil quoad civitates mutasse *Justinianum*, sed legem novam de Ecclesiis aliisque piis locis conceptam esse; atque adeo jus de civitatibus latum antiqua sua vi gaude-

N. CXI.
Prof.

Novell.
CXXXI.
c. 6.
Cujac. V.
obs. 5.
Cuj. d. l.

gaudere: neque enim temere legem, quæ corrigi-
 tum, ad speciem verbis non expressam trahendam esse, si maxime
 ratio, quæ commovet legislatorem ad emendandum jus anti-
 quum, ad alios quoque casus, quorum diserte nulla facta men-
 tio, quadrare videatur. Mihi adversa hisce sententia verior
 videtur, existimanti, *Justinianum*, dum novissime jus condidit,
 plus sensit, quam expressisse verbis. Postquam enim bene-
 ficium secularis illius præscriptionis, quod primario Ecclesiis
 & piis locis indultum fuit, ac per modum accessionis saltem
 ad civitates quoque porrectum, prioribus ademittit: quis cre-
 dere vellet, illum civitatibus id relinquere voluisse? Quin &
 omnia illa, quæ Principem eo adduxerunt, ut parum æquum
 existimaret, per totum seculum ab Ecclesiis, & piis causis ho-
 mines & rerum possessores inquietos reddi, & dominia rerum,
 juraque in dubium vocari posse, quæ ex verbis novellæ legis
 supra recensuimus, efficiunt, ut certo nobis persuadere queam-
 mus, de *civitatibus* idem sensit ipsum, nec opus esse exi-
 stimasse, ut verbis id exprimeretur. Nam & hic eodem modo,
 post tantum temporis spatium testes deficiunt, atque docu-
 mentorum integritas, aut actorum fides, & sic defensionis ra-
 tio deesse, vel difficultas probationis suboriri potest, quibus
 opus ad elidendam intentionem rerum publicarum. Tunc
 vero, quum eadem prorsus ratio, & præsertim expressa in le-
 ge, militat etiam pro casu, quem verba legislatoris silent,
 ad hunc quoque eam nomothesium, quæ corrigi, porrigen-
 dam esse, argumentis idoneis ab aliis dudum est comprobatum,
 & vix negari poterit ab eo, qui recte mente novit uti, & prin-
 cipis juris est imbutus. Hoc posito, Ecclesias pariter ac civita-
 tes privasse Cæsarem beneficio centenariæ præscriptionis, *7. 53.*
 nova quæstio oritur: *Utrum scilicet Princeps intuitu quadragenarii*
temporis lapsus, quod Ecclesiis indulsit, his exæquaverit quoque civita-
tes? Qua parte iterum dissentire novimus. *Jctos nostros. Ple-*
rosque, superiorem quod attinet ad quæstionem, qui nobis ad-
stipulantur, ajenam sententiam sequi opinor, esse scilicet & municipal-
civitatibus sine discrimine spatium quadraginta concessum. C.LXXIV.
annorum, intra quod res suas, & quod ipsis debetur, persequi
liceret. Hujus vero rei nullum aliud argumentum video ad-
duci, quam, quod ab exæquatione Ecclesiæ, atque civitatis
semel atque iterum facta peti solet. Ut vero taceam, pericu-
losum

104
Iosum esse ex eo, quod semel una aliave res certa ratione ex-
æquata alteri, atque eundem juris usum consecuta, pati se ad-
duci, ut credamus semper id fieri, vel factum esse: verba *Nov.*
CXL. id mihi svadere videntur, ut existimem *Justinianum* quoad
civitates pristinum jus & commune reducere voluisse. Sic enim
ait Imperator: *Et jubemus in negotiis, quæ antehac triginta annorum*
removebat exceptio, nunc venerabilibus Ecclesiis, Monasteriis,
Xenodochiis &c. quadraginta annorum protelatio conferatur, salva
scil. circa alias personas & causas virtute, quam semper tricennalis sibi
prescriptio vindicabat: quoniam hanc decem annorum adjectionem sol-
lis, ut dictum est, religiosis locis, eorumque juri & contrahibus indul-
gemus. Et paulo post: In illis namque, ut dictum est, negotiis, reli-
giosos contractus memorato quadraginta annorum privilegio volumus
perfrui, in quibus eis centum annorum prerogativam constitutio nostra
contulerat. Sic solis religiosis locis Justinianus voluit indulgere
privilegium XL. prescriptiois: Ergo id civitatibus datum non
est. Quæ sententia Fachineum inter alios habet autorem. Hanc
Contr. c. 1. si sequamur, illa disputatione circa civitates carere possu-
mus: num centenaria prescriptio solis quatuor casibus,
quos L. XXIII. C. de S. S. Eccles. complectitur; an vero & in
P. II. aliis locum reperiat? qua de re Berlich. & alii Dd. solliciti
Conc. 3. sunt. In nostra vero Saxonia omnes hæ lites plane cessant:
P. II. c. 6. quia tum antiquus usus, tum D. Augusti constitutio omne
dubium tollit, atque certissimum jus suggerit, quo Saxoni-
cam triginta annorum, anni & diei prescriptionem civitatibus
obesse apertissime definitur. Sed nolo, nec opus est, his diu-
tius immorari, quæ in gratiam Candidati juris clarissimi Christiani
Jacobi Heilii, qui de alio civitatum jure, sed falso illis asserto,
differet publice, hac rerum facie tumultuaria opera in char-
tam a me sunt coniecta. Meum nunc potius est, ut ex more ve-
teri ea commemorem, quæ ad vitam ejus & instituta, ac lauda-
biliter gesta pertinere videntur. Ortum vero debet hic Can-
didatus Jessena, oppido Saxonix nobis vicino, quod a copia vi-
ni, & frugum, ac bonitate cerevisiæ notissimum est. Natalis an-
nus octogesimus secundus seculi superioris illi fuit, cujus men-
se Junio in lucem editus est, parentibus honestis, patre quidem
prudentissimo viro, Christiano Heilio, Decurione quondam in
isto municipio, cui & actorum cura atque custodia commissa
fuit; matre vero ornatissima foemina Magdalena Sybilla, viri
specta-

ex-
ad-
Nov.
oad
nim
mo-
riis,
Calva
is sibi
n so-
dal-
veli-
mus
stra
gere
non
anc
ffu-
us,
x in
citi
nt:
nne
oni-
bus
liu-
iani
orto,
nar-
ve-
da-
Can-
a vi-
an-
nen-
dem
in
mis-
viri
sta-

spectatissimi *M. Jacobi Kornmanni*, Redituum Electoralium Qua-
storis hic Wittebergæ filia, quam patre dudum vita defuncto
superfitem habet. Aliquot per annos a præceptoribus, quos
tum patria schola alit, tum parentum cura privatim selegit,
religionis Christianæ, & bonarum artium præceptis imbutus
Wittebergam missus est, atque hujus urbis phrontisterio
concreditus, in quo sub amplissimo viro, & de juventute non
tantum scholastica, sed etiam Academica per multos annos
optime merito *M. Johanne Peiskero*, atque ejus collega claris-
simo *Winkelmanno* egregie profecit. Abivit post illorum iussu
& svafu, qui ejus res moderati sunt, Zittaviam, Lusatiaæ supe-
rioris nobilissimam urbem, atque tum ob quam plurimas alias
res, tum præsertim ob doctorum virorum copiam, & perce-
lebre Gymnasium clarissimam, ac omnium ore decantatam.
Invenit ibi studiorum Rectorem celeberrimum *Weisum*, ex cu-
jus scholis tam multi exierunt, qui Ecclesiæ & Reipubl. ma-
ximam nunc, & egregiam operam navant. Sub hoc duce, at-
que disciplina clarissimi Con-Rectoris *Erdmanni Miri*, ea con-
secutus est, quæ ad majora & Academica studia aptum, & ido-
neum effecerunt. Biennio Zittaviæ exacto Wittebergam re-
diit, atque *M. DCC.* quum summe reverendus vir *Johannes*
Baptista Röscheilius, Theologus, & Philosophus celeberrimus
Magistratum gereret, civitati Academicæ adscriptus, studia
primum Philosophiæ, & earum rerum, quæ ad artem ju-
ris viam sternunt, ea, qua decet, cura atque diligentia tracta-
vit, & tum alios, tum nobilissimum Polyhistorum, *Conradum*
Samuelem Schurzfleischium, sedulo est sectatus. Suscepit etiam
publice disputatorium exercitium, circa nobile thema de *cha-*
raclere boni Consilarii, quod Præses clarissimus *M. Job. Frider.*
Arzbergerus suggestit. Tyrocinia in arte juris sub nobilissimo
& consultissimo viro *D. Johanne Casp. Brendelio* posuit, at-
que eum omnes partes juris evolventem diligentissime au-
divit. Accessit postea pulpita Antecessorum hujus Academiæ
præstantissimorum, atque tum *B. Straussum*, tum Magnif. *Dr.*
Bergerum, Ordinis Præsides, & Consiliarios Regios & Electo-
rales, tum excellentissimos viros *D. Sprevum*, atque *Wernherum*,
& me quoque discendi causa frequentissime adiit, ac nil
non eorum magna cum industria peregit, quibus eruditio
& doctrina poterat incrementa capere, & augeri. Dum vero
ita

10.
ita in cognitione juris versabatur, mature sollicitus fuit, qua
ratione id, quod alii docebant, ipse vero discere, posse in
usum deduci. Quam ob causam eas scholas, quibus Magnif.
Dn. Ordinarius *Bergerus* praxin forensis docuit, & ego
quoque eodem officio defunctus, maximo ardore frequentavit,
atque ad trituram preparavit se fori, cui ascescendæ
multum illi profuit nobilissimi & amplissimi viri *D. Christiani
Harimanni Ledereri*, Advocati longo usu exercitatisimi cura
& opera, cui domesticus quotidie adhæsit. Stetit jam sese an-
no III. hujus seculi Ordini nostro, ut iudicium de profectibus
ejus ferret, atque id consecutus est, ut dignum pronunciaret,
qui in lucem fori prodiret, ac postulandi impetraret facultatem.
Quam cum obtinisset, non deseruit plane theoretica
studia, verum inter negotia forensia, quibus in vicinis Nobili-
um prædiis, ut iudex quoque, præfuit, cathedram ascendit,
atque tum sub moderamine celeberrimi *D. Bergeri, de Usu Actio-
num poenalium*, tum sub nostro præsidio *de Feudis impropriis* anno
superiore verba fecit, ac rem suam recte, ac ordine egit. Sæpius
etiam inter illos ipsum vidimus, qui aliorum sententias docta
concertatione in subfelliis publicis oppugnarunt. Paucos ante
menses petiit a nobis, ut nomen liceat inter Candidatos
nostros profiteri. Non putavimus repellendum esse hominem,
atque conatibus ejus honestis obicem ponendum. Bis jam
scrutinia svera sustinuit, & talem se præbuit, cui facultas dan-
da est, ut in publicum prodeat, & omnibus vires ingenii ostendat,
ac exponat. Faciet vero hoc proxima die Jovis, quo me præ-
siede dissertationem inauguralem a se conscriptam *de beneficio
competentia civitatibus non competente* solenni tuebitur ritu.
Quam panegyrim, ut Magnif. Dn. Pro-Rector, Patres etiam ac
Cives Academiae nostræ, & alii, qui nobis bene cupiunt, honorifica
sua, & gratissima nobis præsentia cohonestare velint, omni
observantia, cultu & studio rogo, ac precor. Quod superest
Deo immortalis gratias ago, habeoque, quod hoc ancipiti patriæ
statu, his rebus, quæ ad exornanda studia pertinent, liceat
operam dare; finioque voto, & suspi-
rio: *Da pacem Domine in diebus nostris!* P.P. Wittebergæ
apud Saxones. Dom. XX. post Trinit.

M DCC VI.

PRELO GERDESIANO.

Heittenberg, Diss., 1706 (1)

Vol 18

1706 4^a
4
ORDINIS JURIDICI
WITTENBERGENSIS
DECANUS
CASPAR HENR.
HORNIUS,

JC. & Antecessor, Elect. Curiaë, Confi-
storii Eccles. & Scab. nec non Judicii
Provinc. in Lusatia inferiori
Assessor,

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.